

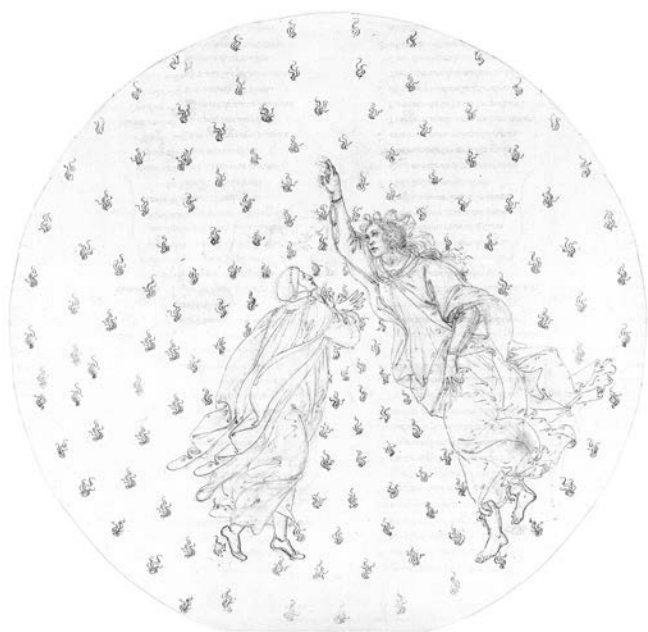
DANTE
İLAHİ KOMEDYA

C E H E N N E M
Â R A F
C E N N E T

Türkçesi Rekin Teksoy

Ilahi Komedya

Birinci kanto

- 1 Yaşam yolumuzun ortasında
karanlık bir ormanda buldum kendimi,
çünkü doğru yol yitmişti.
- 4 Ah, içimdeki korkuyu
tazeleyen, balta girmemiş o sarp, güçlü
ormanı anlatabilmek ne zor!
- 7 Öyle acı verdi ki, ölüm acısı sanki;
ama ben, orada bulduğum iyilikten söz edeceğim,
gördüğüm başka şeyleri söyleyeceğim.
- 10 Oraya nasıl girdiğimi bilemeyeceğim,
öyle uykum gelmişti ki,
doğru yolu bırakıp gittiğimde.
- 13 Ama yüreğimin içine
korku salan vadinin bittiği
tepenin eteğine geldiğimde

1/ Dante'ye göre insan yaşamı, en yüksek noktası 35 yaş olan bir yay çizer; 1265 doğumlu Dante bu yapıtı yazmaya 1307 yılında başlamıştır; ancak 1300 yılında Papa Bonifazio VIII'in düzenlediği "jübile" yılına katılmak için Roma'ya gitmiştir; 35 yaşında yaptığı bu geziyi Dante bu yapıttaki düşsel gezinin de başlangıcı sayıyor; (jübile yılı = papanın günahları bağışladığı 00, 25, 75 rakamlarıyla sonlanan yıllar; bu uygulamayı ilk kez 1300 yılında Papa

Bonifazio VIII başlatmıştır).

2/ Karanlık orman = aklın çelindiği ahlak kurallarının önemsenmediği bir günahkârlık dönemi; bu tamlamayı Dante'nin gurbette çektiği sıkıntıları belirtmek için kullandığını öne süren yorumcular da vardır.

8/ İyilik = beklemediği bir biçimde karşısına çıkan Vergilius.

11/ Öyle uykum gelmişti ki = bilincim bulanmıştı.

15/ Tepe = erdemli yaşamın simgesi.

- 16 yukarı çevirdim gözlerimi,
omuzlarını gördüm onun, herkese her yerde
yol gösteren gezegenin ışınları içinde.
- 19 O zaman biraz dindi,
o sıkıntılı gecede
yüreğimin gölüne çöken korku.
- 22 Ve denizden çıkmış soluk soluğa
biri dönüp de azgın suya
nasıl bakarsa,
- 25 hâlâ kaçmakta olan ruhum
kimseyi sağ bırakmayan geçide
bakmak için döndü geriye.
- 28 Yorgun bedenimi biraz dinlendirince
ıssız kıyıda yürümeye koyuldum yine,
sağlam basan ayağım hep daha geride.
- 31 Yokuşun hemen başladığı yerde
bir pars gördüm, yerinde duramıyordu,
kıpır kıpırdı, benek benekti tüyleri;
- 34 yüzümün önünden hiç ayrılmıyordu,
öylesine kesiyordu ki yolumu,
kaç kez dönmek istedim gerisin geri.

18/ Gezegen = güneş (dönemin gök-bilimcileri güneşi, dünyanın çevresinde dönen bir gezegen sanıyorlardı).

21/ Yüreğimin gölüne = on dördüncü yüzyıl bilim adamları, çeşitli duyguların özellikle de korku duygusunun

kalbin içindeki sıvı dolu bir boşlukta oluştuğuna ve kanın buradan vücuda dağıldığına inanırlardı.

26/ Geçit = karanlık orman.

30/ Hep daha geride = yokuş yukarı çıkıyordum.

32/ Pars = hovardalık simgesi.

- 37 Sabahın başladığı saatlerdi,
güneş, Tanrı'nın sevgisi bu güzel nesnelere
ilk kez kıpırdattığından beri
- 40 birlikte olduğu yıldızlarla yükselmekteydi;
öyle ki, güzel mevsim ve günün bu saati,
beni iyi şeyler beklemeye yöneltti
- 43 tüyleri benekli hayvandan;
ama korkmamı önleyemedi
karşıma çıkan bir aslandan.
- 46 Başı havada, açlıktan kudurmuş gibi
bir aslan, üstüme geliyordu sanki,
öyle ki, havaya bile korku sinmişti.
- 49 Ve cıvıllığı bin bir istek dolu,
çok kişiye neler çektirdiği
besbelli bir kurt, üstelik dişi,
- 52 görünce beni, kapıldığım korku
öyle kesti ki elimi ayağımı,
kalmadı artık tepeye tırmanma umudu.
- 55 Bu yerinde duramayan hayvan,
güle oynaya kazandıklarını
gün gelip yitirince, durmadan

39/ Kıpırdattığından beri = Tanrı evreni yarattı yaratılı.

45/ Aslan = şiddetin simgesi; Dante'nin bu kantoda yer verdiği üç hayvanı *Kitabı Mukaddes*'ten aldığı anlaşılıyor; Bkz *Kitabı Mukaddes*, *Yeremya* 5(6).

51/ Dişi kurt = cimrilik simgesi.

- 58 ağlayıp inleyenlere benzetti beni,
üstüme gelip yavaş yavaş güneşin battığı
yere doğru sürüklerken.
- 61 Aşağılara doğru inerken,
gözlerimin önünde biri belirdi,
çoktandır konuşmamıştı, kısılmıştı sesi.
- 64 Bu büyük çölde görünce onu,
“Acı bana” diye bağırdım o an,
“kim olursan ol, ister gölge, ister gerçek insan!”
- 67 Yanıt verdi: “İnsan değilim, bir zamanlar insandım,
anam babam Lombardia’lı,
ikisi de öz be öz Mantova’lı.
- 70 Oldukça geç geldim dünyaya, Iulius döneminde,
Roma’da yaşadım büyük Augustus yönetiminde
sahte ve yalancı tanrılar döneminde.
- 73 Şiir yazdım o güzel İlion yandığında,
Ankhises’in doğrucu oğluna
övgüler düzdüm Troya’dan geldiğinde.
- 76 Peki sen niye sokuyorsun başını derde?
Niçin çıkmıyorsun her sevincin hem nedeni,
hem kökeni mutluluklar dağına?”

59/ Güneşin battığı yere doğru = ka-
ranlık ormana doğru.

70/ Iulius = Iulius Caesar (Jül Sezar
İÖ 101-44); Romalı devlet adamı.
Vergilius da İÖ 70 yılında doğmuştu.

71/ Augustus = Octavianus Caesar
Augustus (İÖ 63-14); Roma’nın ilk

imparatoru.

73/ İlion = Ilium (Troya’nın başka
adı).

74/ Ankhises’in doğrucu oğlu =
Aineias.

75/ Troya = Çanakkale dolaylarında-
ki Truva.

- 79 “Yoksa Vergilius musun sen, konuşunca
ağzından ırmaklar çağlayan?”
diye yanıt verdim, alnımda utancımla.
- 82 “Ey beni yazdıklarının peşinde koşturan,
emeğimi, sevgimi coşturan
bütün ozanların onuru, önderi.
- 85 Ustamsın, kalemimsin,
bana onurlar katan
o güzel biçemi veren sensin.
- 88 Yolumu kesen şu hayvan
damarlarımdaki kanı ürpertti,
yardımcı ol bana ünlü bilge.”
- 91 “Daha iyi edersin başka yoldan gidersen,
kurtulmak için bu yabancı yöreden”
diye yanıt verdi, ağladığımı görünce;
- 94 “çünkü seni bağırtan bu hayvan,
kimsenin geçmesine izin vermez yolundan,
karşısına dikilip, er geç parçalar onu;
- 97 öyle kötü, öyle pistir ki huyu,
doymak bilmez oburluğu,
doydukça karnı, daha da açılır iştahı.

79/ Vergilius = Latin ozan (İÖ 70-19); Mantova dolaylarında doğmuştur; yukarıda (62) insan aklının simgesi olarak belirtiliyor; Caesar öldürüldüğünde 26 yaşında olduğu için daha aşağıda “oldukça geç dünyaya geldim” der (70).

94/ Bu hayvan = dişi kurt.

- 100 Çoktur, çiftleştığı hayvanların sayısı,
tazı gelip de onu işkenceyle öldürünceye dek,
daha bir sürü hayvanla çiftleşecek.
- 103 Toprak, para ne demek,
tazıyı bilgelik, sevgi, erdem besleyecek,
Feltro ile Feltro arasında olacak ülkesi;
- 106 uğruna bakire Cammilla, Eurialus, Turnus ile
Nisus'un can verdikleri
bahtsız İtalya'ya esenlikler getirecek;
- 109 o dişi kurdu her kentten sürecek,
dışarıya imrenip de çıktığı
Cehennem'e tıkcıncaya dek.
- 112 İyiliğin için peşimden gel, izle beni,
rehberin olacağım, buradan alıp, öncesi
sonrası olmayan bir yere götüreceğim seni,
- 115 umutsuz çılgınlıkla işiteceksin;
acıdan kıvranan eski ruhlar göreceksin
ikinci ölümlerine bağırırken;

101/ Tazı = yeryüzüne adalet ve barış getirecek bir kurtarıcı; yorumcular Dante'nin bu sözcükle sürgün olarak gittiği Verona'da kendisini konuk eden Can Grande della Scala'ya (ya da başka bir kişiye) gönderme yaptığını belirtiyorlar.

105/ Feltro ile Feltro arasında = Can Grande'nin toprakları arasında yer alan Feltro ile Montefeltro; bir başka yoruma göre de tazı (kurtarıcı) yoksul kökenli olacak (feltro = paçavra, de-ğersiz kumaş).

106/ Bakire Cammilla, Eurialus, Turnus ile Nisus = Vergilius'un *Aeneis* destanında ele aldığı, bir bölümü Troyalı, bir bölümü Troya'ya düşman kahramanlar; Dante, Roma İmparatorluğu'nun kurulması için bunların ölmeleri gerektiğini belirliyor.

114/ Bir yere = Cehennem'e.

117/ İkinci ölüm = ruhun ölümü; asıl ölüm; Bkz *Kitabı Mukaddes*, Vahiy 20(6).

- 118 kutlu ruhlara katılmayı umdukları için
günün birinde, ateşte yanarken
yakınmayanları da göreceksin.
- 121 Sonra onların katına yükselmek
istersen, daha yetkin bir ruh gelecek:
seni ona bırakıp, ayrılacağım ben;
- 124 çünkü yukarıyı yöneten,
yapasına karşı çıktığım için ben,
birlikte gitmemizi istemez ülkesine.
- 127 Her yere eğemendir o, krallığı o yerde;
ülkesi orasıdır, yüce tahtı orada:
ne mutlu yanına çağırdıklarına!”
- 130 Ve ben: “Ey ozan” dedim ona,
“tanımadığın o Tanrı adına
hem bu tehlikeyi hem daha da beterini
- 133 savmak için, dediğin yere götür beni,
ermiş Petrus’un kapısını göreyim,
bakayım acı çekiyor dediklerine.”
- 136 Bunun üzerine yola koyuldu o, peşinden gittim ben de.

120/ Yakınmayanlar = Âraf’taki ruhlar.

122/ Ruh = Dante’ye Cennet’i geçirecek olan Beatrice; (Vergilius pagan olduğu için Cennet’e giremez.) Dante sevdiği kadın Beatrice’den *Vita nuova*’da uzun uzadıya söz eder.

124/ Yukarıyı yöneten = Tanrı.

125/ Yapasına karşı çıktığım = Vergilius İsa’yı tanımamıştı, pagandı.

134/ Petrus = İsa’nın havarilerinden; ilk papa.

134/ Kapı = Âraf’ın kapısı; Dante’nin Cennet’i kapısızdır.